

ASVEJOS REGIONINIS PARKAS

Plotas: 12 207 ha

Siūlomi aplankyti objektai: 6

Vyraujantis kraštovaizdis: ežeringi kalvynai

<http://asvejosparkas.lt>

ASVEJOS REGIONINIO PARKO IŠSKIRTINĖ VERTĖ

Asvejos regioninio parko esmė – raiškus ežeringų dubaklonių kraštovaizdis su išskirtiniu Asvejos dubakloniu. Ilgiausią Lietuvos ežerą juosia aukšti miškais apaugę šlaitai, itin įspūdingi ties Dubingiais ir Liudgardu. Svarbus kraštovaizdžio akcentas – Dubingių piliavietė. Tai vienas svarbiausių Lietuvos valstybingumo objektų. Unikalus kultūros paveldo objektas – medinė Dubingių smuklė. Asvejos ir Baluošo ežeruose gyvena ledynmečio reliktas – ežerinė stintelė.

Dubingių piliavietė

LANKYTOJŲ CENTRAS

55.058166, 25.45333

Adresas: Radvilų g. 1, Dubingiai, Molėtų r. sav.

Dubingių miestelyje, gatvių sankryžoje, jau antras šimtmetis stovi buvusi Dubingių smuklė. Ji pastatyta 1842 m. grafo Boleslovo Tiškevičiaus. Saugoma kaip būdingas XIX a. I pusės smuklių tipas, laikoma architektūros paminklu. 2008 m., po smuklės rekonstrukcijos, joje įsikūrė Asvejos regioninio parko Lankytojų centras ir direkcija. Lankytojų centro ekspozicijos tema – „Ilgiausio Lietuvos ežero slėpiniai, archeologinis paveldas“. Joje galime ne tik pažinti svarbiausias saugomas vertybes, sužinoti, ką galima veikti ir kur apsigyventi regioniniame parke, bet ir trumpam tapti archeologu, „pasimatuoti“ Barbaros Radvilaitės sukneles, pasitikrinti žinias apie parką žaidžiant bei aplankyti įdomias vietas keliaujant 3D žemėlapiu. Lankytojų centre taip pat vyksta įvairūs renginiai, filmų ir knygų pristatymai, organizuojamos parodos. Ekskursijos metu čia galima pažūrėti dokumentinį filmą „Ežerų dugne“.

1 Asvejos ežeras

55.015217, 25.571577

Asveja – ilgiausias ir vienas giliausių bei didžiausių Lietuvos ežerų. Siauras ežeras su šešiomis salomis ir vaizdingomis atšakomis lyg upė vingiuoja 22 km. Aukšti, status, miškingi Asvejos dubaklonio šlaitai, netoliese išsibarstę mažesni skirtingos kilmės ežerai, pelkės, brandūs ąžuolynai, pušynai yra savito, nepaprastai patrauklaus kraštovaizdžio dariniai. Ypač įspūdingi aukšti ir statusi Asvejos ežero šlaitai ties Dubingiais ir Liudgardu.

Kiekvienas, atvykstantis į Dubingius nuo Vilniaus pusės, per Asvejos ežerą turės pervaziuoti mediniu tiltu. Tai pirmas medinis tiltas per ežerą Lietuvoje (ilgis – 76 m). 1933 m. Prezidentas Antanas Smetona atvykęs į Dubingius negalėjo per ežerą patekti į miestelį. Ši priežastis ir dubingiškių prašymas lėmė tilto atsiradimą. 1934 m. dalyvaujant Prezidentui tiltas buvo iškilmingai atidarytas.

NEMUNO DELTOS REGIONINIS PARKAS

Plotas: 29 069 ha

Siūlomi aplankyti objektai: 8

Vyraujantis kraštovaizdis: Nemuno deltos, ryškūs upių slėniai
www.nemunodelta.lt

NEMUNO DELTOS REGIONINIO PARKO IŠSKIRTINĖ VERTĖ

Nemuno deltos regioniniame parke saugomas unikalus didžiausias Lietuvos upės (Nemuno) deltos kraštovaizdis: savitas Krokų Lankos ežeras, Kniaupo įlanka, deltos atšakos, Rusnės sala su žemiausia šalyje vieta. Čia yra didžiausia globaliai nykstančių meldinių nendrinukių populiacija, Aukštumalos pelkė – pelkėtyros mokslo lopšys. Tai svarbi teritorija paukščių migracijos kelyje. Sukurta unikali polderių sistema. Unikalus kultūros paveldas: lietuviškoji Venecija – Minijos kaimas, Ventės, Uostadvario švityuriai, Skirvytėlės kaimas, Rusnės miestelis. Ir gyvenama čia kito, ypač potvynių metu.

1:200 000

0 2 4 km

LANKYTOJŲ CENTRAS

55.300524, 21.364884

Adresas: Kuršmarių g. 13, Rusnė, Šilutės r. sav.

Nemuno deltos regioninio parko lankytojų centre aplankysime ekspoziciją „Kur išsišakoja Nemunas“. Nemuno delta – tai tankus upės atšakų tinklas. Jos yra apglėbusios Rusnės salą. Nemuno deltos vandenų piešinį lankytojai gali pamatyti ant ekspozicijos salės grindų. Naujų technologijų dėka interaktyviai žemėlapyje galima susipažinti su visomis regioninio parko lankomomis vietomis, pažintiniais takais, išskirtiniais maršrutais bei paveldo vertybėmis. Ekspozicijoje galima apžiūrėti autentišką kurėno (senovinio žvejų laivo) vairo maketą, paliesti jo burę, pasidomėti, kur plaukiojo šie laivai. Mažiesiems lankytojams patiks pasivaikščioti potvynio sunėštomis „ledų sangrūdomis“, žaidžiant bandyti nusausti Pamario pievas arba atpažinti Nemuno deltos sparnuočius.

- i** Lankytojų centras
- ⓧ** Aukštumalos pelkė, pažintinis takas
- ⓧ** Tulkiaragės pumpavimo stotis ir takas
- 1** Minijos (Mingės) kaimas
- 2** Kniaupo įlanka
- 3** Ventės rago švityrų
- 4** Ventės rago (Tado Ivanausko) ornitologinė stotis
- 5** Uostadvario švityrų
- 6** Etnografinė žvejų sodyba-muziejus
- ▲** Stovyklavietė
- Ⓜ** Poilsio vieta

Ventės ragas iš paukščio skrydžio

2 Liudgardo šlaito regykla

55.047338, 25.500501

Šis šlaitas yra viena įdomiausių, įspūdingiausių ir lankomiausių parko vietų. Tai priešais Vanikų salą esantis status, brandžiu pušynu apaugęs šlaitas šiaurinėje Asvejos ežero pakrantėje tarp Baluošos upelio žiočių ir Giraičių kaimo. Čia atsiveria puikus vaizdas į Asvejos ežerą.

Šlaito ilgis – ~570 m, atstumas nuo šlaito viršaus iki ežero – ~60 m, aukštis – ~20–25 m. Šlaite įrengti laiptai, kuriais galima nusileisti prie Asvejos ežero, o šlaito ketera vingiuoja pažintinis takas.

3 Abejučių piliakalnis ir ąžuolas

54.98344, 25.643727

Abejučių piliakalnis įrengtas Asvejos ežero įlankos šiauriniame krante. Šlaitai vidutinio statumo, 10–12 m aukščio. Piliakalnis datuojamas II tūkstantmečio pradžia.

Vienas jų – Abejučių ąžuolas. Šis senas 250 metų (tikslus amžius nustatytas 2000 m. Preslerio gražtu) 27 m aukščio ąžuolas auga netoli Abejučių piliakalnio tarp Asvejos ir Gilaušio (Ilgio) ežerų. Kamieno apimtis 1,3 m aukštyje – 3,83 m, skersmuo – 1,25 m, lajos plotis – 18 m, lajos aukštis – 22 m.

4 Jutonių pilkapynas

55.057909, 25.582955

Jutonių (Dubingių) pilkapynas – didžiausia ir įspūdingiausia pilkapių grupė Asvejos regioninio parko teritorijoje. Jį sudaro 125 pilkapiai, nuo 7–8 m iki 10–15 m skersmens ir nuo 0,3–0,5 m iki 1–2 m aukščio. Daugelio jų sampilus juosia pailgos duobės ir grioviai. 2012 m. tyrinėtas vienas pilkapis, kuriame rasti net 7 sudegintų mirusiųjų kapai su įkapėmis. Pilkapynas datuojamas I tūkst. m. antrąja puse – II tūkst. m. pradžia. Dalis pilkapių iškasinėta XIX a. lobių ieškotojų. Informacija apie radinius rasite šalia tyrinėto pilkapio pastatytame stende.

LEIDĖJAI PATARIA

Norėdami pažinti Asvejos regioninį parką, keliautojai gali rinktis kelis įdomius maršrutus. Pirmasis – keliaujantiems automobiliu arba dviračiais, „Dubingių miško takais“ (24 km). Antrasis – keliaujantiems automobiliu arba dviračiais, „Pietrytinis Asvejos žiedas“ (34 km). Maršrutu Žingiai–Padubingė–Abejučiai–Žingiai (19 km) aplink Asvejos ežerą galima keliauti pėsčiomis ir dviračiais. Abu maršrutai prasideda nuo lankytojų centro.

Lankytojų centras Dubingiuose

DUBINGIŲ PILIAVIETĖ

55.059987, 25.444648

Dubingių piliavietė – viena didžiausių Lietuvoje. Tai aukštai virš ežero iškilusi apie 500 m ilgio ir iki 200 m pločio teritorija. Kadaisė tai buvo Asvejos ežero sala, dabar – pusiasalis. Prieš kelis šimtmečius čia atjodavo karaliai, didieji kunigaikščiai ir didikai. Keliaudami Dubingių piliavietėje susipažinsite su kultūros objektais: trijų bažnyčių vieta, kur ilsisi įtakingiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės asmenybės – Mikalojaus Radvilos Rudojo, Mikalojaus Radvilos Juodojo ir kelių jų šeimų narių palaikai, Radvilų rūmų fragmentais, vieta, kurioje stovėjo medinis vasarnamis, pramintas „Smetonos vila“.

- 1 Vasarnamio, praminto „Smetonos vila“, pamatai
- 2 XIV–XVII a. evangelikų reformatų bažnyčių vieta, Radvilų giminės atstovų palaikų palaidojimo vieta
- 3 Radvilų rūmų pamatų fragmentų ekspozicija „in situ“ (vietoje)

- 4 Apžvalgos aikštelė. Gynybinės sistemos dalies liekanos
- 5 Asvejos ežero panorama
- 6 Kertinė buveinė

JURKIŠKIO UPELIO SLĖNIS

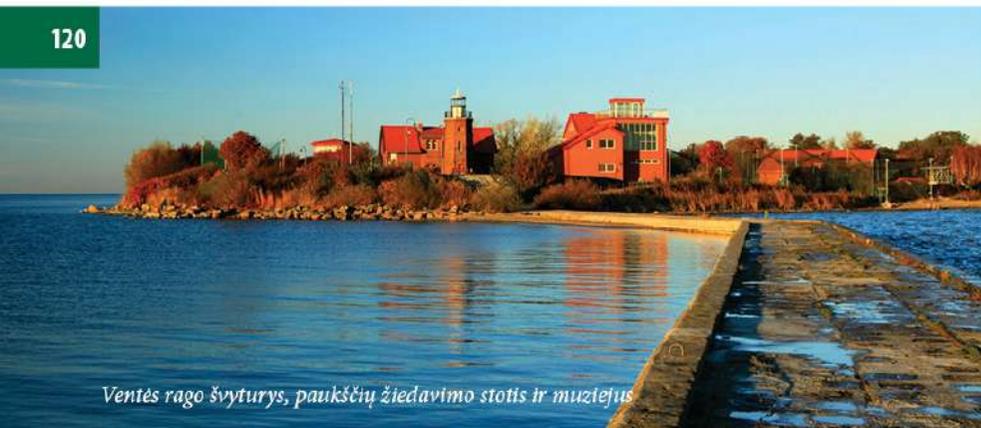
55.071259, 25.41313

Upelis, dar vadinamas Melnyčėlės vardu, – vienas įdomiausių ir įspūdingiausių Asvejos regioninio parko gamtos objektų. Upelio ilgis – tik 1,2 km, tačiau per šį trumpą atstumą jis nusileidžia apie 12 metrų. Savo sraunumu ir vingiuotumu primena kalnų upokšnij, o šlaitų aukš-

tis siekia 18 metrų. Jo dugnas nusėtas rieduliais. Vagoje guli valstybės saugomas gamtos paveldo objektas – Jurkiškio akmuo, turintis dar ir „Puntuko vaiko“ vardą. Akmens apimtis siekia 5 metrus. Kad lankytojams atsivertų visas kanjoniškos slėnio grožis, Jurkiškio upelio slėnyje įrengtas 1,5 km pažintinis takas.

120

Ventės rago švyturys, paukščių žiedavimo stotis ir muziejus

1 Minijos (Mingės) kaimas

55.35846, 21.282763

Minijos gyvenvietė pirmą kartą paminėta 1540 m. Tai unikalus gatvinis upinis kaimas. Sodybos išdėstytos abiejuose Minijos upės krantuose. Upė – tarsi savotiška kaimo gatvė, kuria susisiekama valtimis. Ilgą laiką Minijos kaimo nuo potvynių nesaugojo pylimai. Tik prieš Pirmąjį pasaulinį karą buvo parengtas Tenenio ir Minijos pievų polderių projektas. Polderiai čia įrengti po karo.

Minijos upė

2 Kniaupo įlanka

55.36804, 21.251701

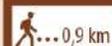
Greta Ventės rago plyti nuostabi Kuršių marių dalis – Kniaupo įlanka. Į šią vietą kasmet plūsta gausybė ornitologų ir gamtos mylėtojų. Kniaupo įlankoje, Mingės kaimo pakrastyje, 2014 m. pastatytas kraštovaizdžio ir paukščių stebėjimo bokštas. Grožėtis unikaliu Nemuno deltos kraštovaizdžiu ir stebėti paukščių gyvenimą regyклоje vienu metu gali net 50 žmonių. Kniaupo įlankos protaka užšąla vėliausiai ir atitirpsta anksčiausiai, tad paukščiams čia tikras rojus: įlankoje jiems itin patogiu perėti. Kasmet Kniaupo įlankoje pailsėti apsisotoja ir tūkstančiai migruojančių paukščių, taigi lankytojai turi galimybę išvysti ir labai retų, į Raudonąją knygą įrašytų rūšių sparnuočių.

3 Ventės rago švyturys

55.341008, 21.18991

1837 m. Ventės rago buvo pastatytas medinis švyturys su alyvine lempa. Po kelių dešimtmečių iškilo ir dabartinis 11 m aukščio raudonų plytų mūro švyturys. Jis laikomas technikos paminklu,

121

0,9 km

AUKŠTUMALOS PELKĖ, PAŽINTINIS TAKAS

1 Apie taką	6 Pušelės ir žolynai
2 Bebrai	7 Samanos
3 Žemapelkė	8 Hidrologija
4 Beržynas	9 Paukščiai
5 Bruknės	10 Žvėrys

55.387842, 21.35243

Aukštumala, kaip ir visa Nemuno delta, ilgą laiką domina įvairių sričių specialistus. 1900 m. vokiečių botanikas Karlas Albertas Vėberis visapusiškai ištyrė šią aukštapelkę ir 1902 m. išleido pirmąją pasaulyje pelkėtyros monografiją. Pelkei būdinga didelė biologinė įvairovė. 1993 metais Aukštumalos pelkė įrašyta į Ramsaro konvencijos tarptautinės svarbos teritorijų sąrašą, o nuo 2004-ųjų natūrali pelkės dalis tapo „Natura 2000“ teritorija. Aukštumalos pažintinis takas įrengtas Aukštumalos telmologiniame draustinyje. Juo keliaudami susipažinsite su aukštapelke.

**TULKIARAGĖS
PUMPAVIMO STOTIS
IR TAKAS**

55.356442, 21.353738

Jau kelis dešimtmečius neveikianti Tulkiaragės pumpavimo stotis virto tikru traukos objektu. Gatvės meno stilliumi išpaišytas pastatas traukia akį, ant jo yra paukščių stebėjimo bokštelis, kviečiantis gėrėtis gamta iš aukščiau ir iš arčiau. Ant vienos pagrindinių siurblinės sienų pavaizduota maldinė nendrinukė – globaliai nykstanti rūšis, kuri vis dar peri Nemuno deltoje. Šalia bokštelio įrengtas 1,2 km ilgio takas, kuriuo eidami pasigrožėsime Krokų Lankos ežero kraštovaizdžiu.

priklauso Ventės rago ornitologinei stotčiai. Švyturio signalinė lempa vakarais automatiškai užsidega, o prašvitus užgęsta. Užlipus į jį geležiniais ornamentuotais laiptais, atsiveria nepaprastas Kuršių marių vaizdas, matyti Kuršių nerija, Rusnės sala.

**4 Ventės rago (T. Ivanausko)
ornitologinė stotis**

55.341743, 21.193177

Ventės ragą garsina profesorius Tado Ivanausko 1929 m. įkurta praskrendančių paukščių žiedavimo stotis. Čia yra pagrindinis Lietuvoje paukščių migracijos kelias, vedantis į Europos pietus, atogrąžas ir net Pietų Afriką. Pasitaiko, kad per vieną dieną praskrenda 100–200 tūkstančių paukščių. Ornitologinėje stotyje įrengtas nedidelis muziejus, kuriame lankytojai supažindinami su paukščių žiedavimo istorija, paukščių migravimo tyrimais ir unikaliu Nemuno deltos sparnuočių pasauliu.

5 Uostadvario švyturys

55.344116, 21.291431

1876 m. Uostadvaryje, priešais Minijos žiotis, baigtas statyti aštuonkampis 18 m aukščio švyturys, jis sujungtas su švyturio sargo gyvenamuoju namu. Dabar švyturys – technikos paminklas. Navigacijai jis nebenaudojamas, tačiau nuo jo atsiveria vaizdingos Rusnės ir Minijos apylinkės.

**6 Etnografinė žvejo sodyba-
muziejus**

55.293986, 21.361916

Etnografinė žvejo sodyba-muziejus Rusnėje įkurta 1997 m. Čia išlikę visi prieš maždaug 200 metų statyti sodybos pastatai: gyvenamasis namas, tvartas su daržine ir malkine. Įdomus svetainės, prieškambario ir miegamojo interjeras, liudijantis apie sodybos kūrėjų dėmesį grožiui ir liaudies architektūros tradicijoms. Muziejuje gausu eksponatų, iliustruojančių vietos žvejų buitį.

LEIDĖJAI PATARIA

Nemuno delta garsi kasmetiniais ankstyvo pavasario potvyniais. Gamtos stichijos šėlsmas sukūrė savitą gyvenimą, tam tikrus žmonių įpročius, kurie išlieka įdomūs ir šiomis dienomis.

Uostadvaris

Paukščių gaudyklės žiedavimo stotyje